

Kansallinen kulttuuri ja Suomen kansan tulevaisuus.

»Mitä teosofit sanovat kansallisista riennoista ja kansallisesta kulttuurista? Onko heillä esim. mitään sanottavaa Suomen kansan tulevaisuudesta? Varmaankaan eivät välitä semmoisista kysymyksistä?»

Vastataksemme perin pohjin tämmöisiin arveluihin, pitäisi meidän ensin selittää, mitä teosofia on ja miksi teosofit, joita tavallisesti kutsutaan haaveksijoiksi, suurestikin ovat kiintyneet kaikkiin kulttuurikysymyksiin. Koska tämänlainen selonteko kuitenkin veisi meidät liian pitkälle aineestamme ja koska useimmat lukijamme jo lienevät selvillä teosofian perustotuksista, tyydymme tässä lausumaan muutamia mielipiteitä kansallisesta kulttuurista yleensä ja erittäin Suomen kansan tulevaisuudesta.

Kun puhutaan kansallisista riennoista ja kansallisesta kulttuurista ja kysytään, mille kannalle teosofit asettuvat sopii vastata, että tämä riippuu asianhaaroista kussakin yksityistapauksessa. Teosofit uskovat epäilemättä omintakeiseen kansalliseen kulttuuriin, mutta heillä on oma käsityksensä siitä, mitä kulttuuri on, ja heidän käsityksensä saattaa joutua ristiriitaan vallitsevan käsityksen kanssa. Jos esim. kulttuurilla käsitetään aineellista hyvinvointia jonkun toisen kansan kustannuksella, silloin teosofit tuskin innostuvat siitä sivistyksestä. Yhtä vähän ihailua herättää heissä semmoinen kulttuuri, jossa tiede ja taide ovat sortovallan ja rikkouden palveluksessa ja jossa köyhät, s. o. kansan suuri enemmistö, ovat kaiken korkeamman kulttuurin ulkopuolella. Heidän kulttuuri-ihanteensa on toista laatua. Heidän kansalliset rientonsa tähtäävät toisaanne.

Mikä sitten teosofiselta kannalta on kansallinen kulttuuri? Löytääksemme tähän vastauksen sopii meidän ensin kysyä: mitä yleensä on sivistys? Onko sivistys sitä, että ihminen osaa hienosti käyttäytyä, että hän on korkeasti oppinut ja osaa keskustella kaiken maailman kysymyksistä? Nämä eivät ole mitään halveksittavia ominaisuuksia, mutta teosofiselta – uskonnolliselta – kannalta ne eivät riitä sivistystä määrittelemään. Sillä ollakseen muuta kuin ohimenevä ilmiö, ollakseen ikuisesti pätevä sivistyksen täytyy olla elävän ihmishengen ominaisuutta. Sivistyksen täytyy itse asiassa olla se keino, millä ihmisen henki ilmottaikse ulkokohtaisessa maailmassa. Raakalais-kannalla oleva ihminen ei ole sivistynyt, sillä hän ei kykene tuomaan ilmoille mitään henkistä elämää – ja tietenkin hänen henkinen elämänsä on perin köyhää. Sitä myöten kuin sivistys kasvaa, kasvaa hengen kyky ilmetä, eli toisin sanoen: kuta sisältörikkaammaksi henki kehittyy kokemusten ja mietiskelyn kautta, kuta enemmän se tuo esille salatusta aarreatastaan, sitä suurempi on sivistys. Sivistyksen ulkonainenkin merkitys on täten henkisissä arvoissa, ei aineellisissa. Teosofi sanoisi: ihminen on sivistynyt samassa määrin kuin hänen ajatuksissaan, sanoissaan ja töissään ilmenee hänen korkeampi minänsä. Ja juuri tämä merkitsee, että toinen ihminen on hiukan toisella tavalla sivistynyt kuin toinen. Jos ihmiset olisivat aivan rehellisiä (kuten ovat kuoltuaan), jolleivät he käyttäisi ulkonaista sivistystä oman itsensä peitteenä, silloin selvästi näkyisi, kuinka pitkällä ovat sivistyksessä ja silloin he kukaties ryhmittäisivät »sivistyneihin» ja »sivistymättömiin» aivan toisella tavalla kuin nyt. Mutta silloin tulisi myöskin paljon kaunista esille: paljon vaihtelua, rikkautta ja viehättävää uutuutta muodoissa, joka nyt uinailee korkeammilla tasoilla. Silloin olisimme tilaisuudessa puhumaan »yksilöllisestä kulttuurista».

Sama on nyt laita kansallisen kulttuurin. Teosofiselta kannalta kukin kansakunta on yksilö. Näkymättömässä maailmassa elää kansan minuuus jonkinmoisena yhteisenä ylitajuntana. Ja niinkuin ihmisen minällä on kaksi puolta, alempi ja ylempi eli personallisuus ja yksilöllisyys, niin kansankin minuudessa voidaan erottaa alempi ja ylempi puoli. Jos heitämme yleissilmäyksen jonkun kansakunnan oloon ja elämään, maahan ja historiaan, tutkien sen elintapoja ja kehitystä, saamme kuvan sen alemmasta eli personallisesta kansanhengestä. Jos taas tahdomme vilaukselta nähdä kansan korkeampaa minuutta, silloin meidän täytyy syventyä sen hengentuotteihin, sen viisauteen, sen erikoisiin henkisiin ja älyllisiin ominaisuuksiin, sanalla sanoen sen sivistykseen. Sillä raakalais-kannalla, jolloin vain kansan alempi minä ilmottaikse, ei ole sivistystä. Sivistys tulee vasta

sitä myöten, kun kansan korkeampi henkinen minuus pääsee omalla tavallaan vaikuttamaan sen ulkokohtaisessa elämässä. Länsimailla on n. k. kristillinen sivistys valanut kristityt kansat jotakuinkin samaan malliin, samaten kuin yksilötkin. Joskin tällä on voitettu yleinen edistys muutamissa suhteissa, on se toiselta puolen ehkäissyt kansallisen ja yksilöllisen hengen vapaata ilmennystä. Jos uusi aika on tuova mukanaan korkeamman sivistyksen, on sen siis ensinnä murrettava ne kahleet, jotka estävät eri henkien omaperäistä esiintymistä. Yksilöiden täytyy saada kulkea omia teitään ja samaten kansakuntain. Ulkonaisen kaavamaisuuden täytyy poistua, ihmisten on kääntymisen suuremmalla luottamuksella oman itsensä puoleen ja kansojen on ammennettava oman henkensä tyhjentyttömistä rikkauksista uusia muotoja kehittyvälle kulttuurille.

Teosofit täten eivät suinkaan ole välinpitämättömiä kulttuurikysymyksistä, vaan heidän ymmärtääkseen kansojen ja ihmiskunnan elämä ja edistys juuri riippuu siitä, mille kannalle ne asetuvat näissä kysymyksissä. Tahtovatko edelleen vaeltaa alemman minänsä ohjaamina? Tahtovatko edelleen pitää ihanteenaan maallista rikkautta ja valtaa, aineellista hyvinvointia, sotaista kunniaa j. n. e. vai tahtovatko kääntää katseensa korkeampiin? Niin totta kuin yksilöä kohtaa »kuolema», kunnes hän ikuisessa elämässä on oppinut omalla hengellään voittamaan kuolemaa, niin totta on sekin kansakunta aikansa elettyään häviävä historian näyttämöltä, joka ei ole oppinut elämään korkeammassa tajunnassaan ja sanan uskonnollisessa merkityksessä luonut sivistystä. Tämä koskee nykyisiä kristityitä kansoja yhtä paljon kuin konsanaan pakanallisia.

Mitä erityisesti Suomen kansaan tulee, riippuu senkin vastainen kohtalo juuri siitä, millä tavalla se ratkaisee kulttuurikysymyksen. Kohtalon käsi on nyt johtanut kansamme semmoisen taipaleen alkuun, jota sen on kulkeminen omin päin. Sillä on nyt suuremmat mahdollisuudet kehittymään ja sivistymään kuin mitä sillä historian tuntemina aikoina on ollut. Millä lailla on Suomen kansa käyttävä tätä tilaisuutta hyväkseen? Onko se vain kulkeva muiden neuvojen mukaan, vai onko se itseensä uskaltava? Oireet toistaiseksi näyttävät, ettei se peräti ole kadottanut aito pakanallista itseluottamuksen hyvettä.

Voisimmeko nyt teosofiselta kannalta sanoa jotakin Suomen kansan tulevaisuudesta? Ovatko teosofit niin käytännöllisiä, että kykenevät neuvomaan jotakin tällöisenä kriittisenä hetkenä? Katsokaamme.

Suomen kansallinen kulttuuri on toteutettavissa siinä määrin, kuin Suomen kansan yksilöllinen, omintakeinen henki pääsee läpi tunkemaan koko sen persoonallisen elämän näkyväisessä maailmassa. Tämä on selvä, mutta onko meillä aavistusta siitä, minkälainen Suomen kansan omintakeinen, yksilöllinen henki on?

Epäilemättä, vastaamme tähän. Sen asian selvittämiseksi on jo tehty työtä pitkin viime vuosisataa. On tutkittu kansan historiaa, on keräilty kansan runoja ja lauluja; Kalevala on tehnyt meille tutuiksi kansan muinaisen sivistyksen sankarit, ja nykyiset kansankirjailijat ovat kuvailleet, mitä tunteita tänä päivänä liikkuu kansan povessa. Eikö tämä kaikki ole kuvastanut meille Suomen kansan henkeä? Emmekö tämän nojalla osaa aavistaa, mistä kansan sydän on täynnä? Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto.

Suomen kansa on rauhallisen työskentelyn ja mietiskelyn kansa. Sen tajuinen sieluelämä on tunteiden ja korkeamman, filosofisen ja uskonnollisen, järjen tasolla. Sen sydän on heltyvä, sen ymmärrys janoo viisautta. Ei se kunnioita ulkonaisia etuja niin paljon kuin sisäisiä hengen ominaisuuksia. Sen sankareita ovat tietäjät ja laulajat, sen suurmiehiä sanallaan luojat.

Suomen kansa on maata viljelevä ja luonnon helmassa elävä kansa. Ei se rakasta suurkaupunkien ylen ahkeralta näyttävää, umpimähkäistä ahertamista, vaan sen toiminta on oleva tyystin harkittua, vapaasti valittua ja järkevää. Ei se ymmärrä yllleistä ulkonaista komeutta, vaan sen yhteiskunnallinen ihanne on hiljainen perhe-elämä: vieraanvaraiset kodit, ystävällinen seurustelu, lukuisat kokoukset, joissa pohditaan yhteisiä kysymyksiä, suuret laulu- ja kansanjuhlat, joissa vakavuus ja leikillisuus käyvät käsi kädessä.

Suomen kansan kansallinen sivistys on oleva henkistä kulttuuria. Ei tämä kansa kaipaa rikkautta eikä maallista valtaa, vaan sen kaiho on tietoon ja taitoon ja viisauden kunniaan. Ei se rakasta tiedettä

kalliina korutavarana, vaan syntyjen syvien tutkijana. Ei se tahdo yliopistoillaan ylpeillä maailman silmissä, vaan se tahtoo niistä oppia. Ei se kirkoillaan tahdo komeilla jumalan edessä, vaan se tahtoo, että niistä leviäisi väärentämättömän totuuden puhdas valo. Ei se papistoa tahdo palvella ulkonaisena järjestönä, vaan se korottaa viisaansa ja tietäjänsä papeiksi. Suomen kovaa kokenut kansa on todellisuuksien kansa. Se tahtoo rakentaa majansa kalliolle, ei vierivälle sannalle.

Jo kangastaa mieleemme, minkälainen on oleva Väinön kansan tulevaisuus: valtio, jota viisaus johtaa, yhteiskunta, joka tasa-arvoiselle oikeudelle perustuu, perhe-elämä, jossa rakkaus vallitsee. Jumalalta se rukoilee takaisin vanhat tietäjänsä. Taas astuvat Väinämöinen, Ilmarinen ja muut sen keskuuteen oloja järjestämään. Eivät he enää pelkää entistä voittajaansa. Se Kristus, jonka edeltä he pakenivat, oli valepukuinen sortaja. Nyt he ovat oppineet häntä tuntemaan oikeassa muodossaan, nyt he tervehtivät häntä veljenään ja ryhtyvät kaikki yhdessä uutta Suomea rakentamaan.

Oi koittakoon pian se päivä, jolloin ei Suomessa sortoa ole, jolloin ei köyhyyttä ole eikä rikkautta! Maa on kaikkien omana ja ahkerat kädet sitä viljelevät. Loistossa ja komeudessa ei elä kukaan, mutta kukaan ei liioin puutteessa ja siivottomuudessa. Valoa ja ilmaa on kaikissa kodeissa, puhtaus ja kauneus on ulkonaisen elämän tunnussana. Suurissa laulujuhliissaan esiintyy kansa vaihtelevan värisissä kansallispuvuissaan, jokapäiväisissä askareissaan yksinkertaisissa, mutta iloisissa pukimissaan. Tyytyväisyys ja reippaus loistaa nuorten kasvoista, vanhojen rypyistä hymyilee viisaus. Säännöllinen työ, kohtuullinen ja maukas ravinto, terveydelliset olosuhteet ovat murtaneet tautien vallan. Kuolemakin odottaa epäröiden ja lähenee vasta vanhusta hiljaisin askelin.

Oi koittakoon pian se päivä, jolloin Suomessa ei valhetta ole, ei rakkauden puutetta eikä vihaa! Kirkot ovat edelleenkin kirkkoja, mutta jumalanpalvelus ei ole enää sortaja-jumalan lepyttämistä. Nyt niissä kuuluu ylistyslauluja elämän antajalle, ilon ja kauneuden luojalle, ja niiden saarnastuoleista kuuluu kauas peittämättömän totuuden sana. Ikuista helvettiä ei ole, tarpeettoman murheen ja surun syytä ei ole, nyt uskotaan hyvän valtaherruuteen. Lahkolaiskiistat ja puolueriidat ovat hävinneet muinaismuistojen joukkoon, nyt kilpaillaan vain tosi tiedossa ja taidossa. Uskonnollisuus ei ole ulkokultaisuutta eikä pyhyys tyhjää puhetta, sillä kaikki pyrkivät hyveissä kehittymään. Rehellisyys, vilpittömyys, rakkaus, suvaitsevaisuus, lempeys, uljas nöyryys ja ahkeruus, kas siinä hyveitä, joiden alttarille jokaista kansalaista opetetaan uhraamaan ajatuksiaan joka päivä.

Oi koittakoon pian se päivä, jolloin Suomi on nouseva henkiseen suuruuteensa! Päivä, jolloin Suomi pudistaa päältänsä kaikki näkymättömät kahleet, vieraat ja omansa! Päivä, jolloin se kohoaa ajan aalloista kirkkaana ja luomiskykyisenä kuin muinoinen Ilmatar! Mutta koska se päivä koittaa?

Kuulkaamme, mitä viisaus sanoo: kansa on kuin yksilö. Sivistyneet edustavat ymmärrystä, eri puolueet, eri ryhmät, eri luokat edustavat eri himoja ja haluja ja taipumuksia. Syvät rivit ovat sydämenä, ja sydämen takaa kuiskaa näkymätön henki.

Kansa kehittyy kuin yksilö. Ymmärryksen täytyy etsiä, himojen täytyy luopua, sydämen täytyy tahtoa ja tuntea; ja koko ihminen on oleva kuuliainen hengen äänelle. Niin kansassakin sivistyneiden täytyy etsiä suurten elämänkysymysten ratkaisua, koko kansan yhteistä onnea, puolueiden ja luokkien ja seurojen on luovuttava etuoikeuksistaan ja rikkauksistaan ja omista tarkotusperistään, syvien rivien täytyy palavin sydämin tahtoa parannusta ja pelastusta, ja koko kansan on kuultava niiden ääntä, jotka osaavat sille tulkita, mitä sen hengessä piilee.

Kas semmoinen on kansallisen kulttuurin ohjelma. Taivaisia se tavoittelee, mahdoton se on toteuttaa! Se on haaveilijan ohjelma.

Olkoon, mutta se on myös viisauden. Kehityksen tie on kapea, niin yksilön kuin kansan. On vain olemassa yksi keino nousta henkiseen suuruuteen ja luoda kuolematonta sivistystä!

Pekka Ervast.

Väinämöisen ennustus.

*Annapas ajan kulua,
Päivän mennä, toisen tulla,
Taas minua tarvitahan,
Katsotahan, kaivatahan,
Uuen sammon saattajaksi,
Uuen soiton suorijaksi . . .
Kalevala, 50: 499-496.*

Omatunto 1906, N:o 17, Helsingissä, elokuun 15 p:nä 1906, s. 189-192.